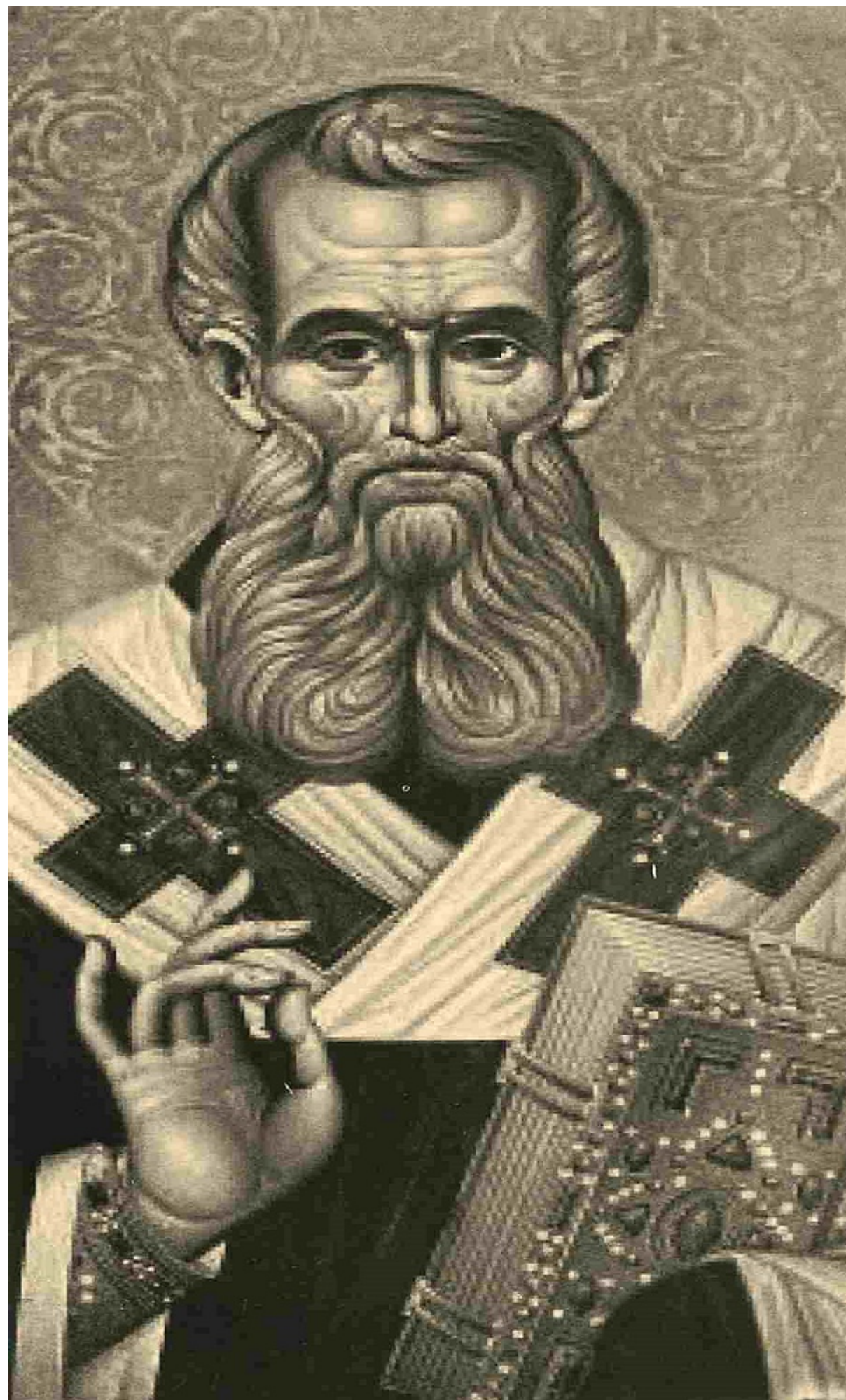

Ο Άγιος Θεοφάνης Επίσκοπος Περιθεωρίου

/ [Πεμπτουσία· Ορθοδοξία-Πολιτισμός-Επιστήμες](#)

Οι βίοι των Αγίων αποτελούν πνευματικό κεφάλαιο για το πλήρωμα της Εκκλησίας. Ακόμα αποτελούν δείκτες πορείας για τον σύγχρονο άνθρωπο, όαση πνευματικής ανατάσεως και αναπαύσεως, εντός της οποίας πάντες οι κατά το λόγιον του Κυρίου «κοπιώντες» και «πεφορτισμένοι» (Ματθ. 11, 28) θα βιώνουν το μυστήριο της καινής κτίσης. Δεν υφίσταται πρόκληση στη σύγχρονη εποχή που να μην υπήρξε πρόκληση κάθε εποχής. Αυτός είναι και ο λόγος που η Εκκλησία θέσπισε να αναγιγνώσκεται το Συναξάριο του Αγίου κατά την ακολουθία του όρθρου και ακόμα εκτενέστερα να γίνεται ανάγνωση αυτού κατά τη διάρκεια της τράπεζας στα μοναστήρια.

Τέτοιος πνευματικός φάρος υπήρξε και ο Άγιος Θεοφάνης Επίσκοπος Περιθεωρίου, τον οποίο και θα επιχειρήσουμε να σκιαγραφήσουμε, δεδομένου ότι οι αγιολογικές πηγές και οι οποίες άλλες μαρτυρίες και τα ιστορικά στοιχεία που διασώζονται όχι μόνο είναι ελάχιστα, αλλά συχνά είναι και συγκεχυμένα.

Ο Επίσκοπος Περιθεωρίου Θεοφάνης είναι ένα πρόσωπο για το οποίο δεν διαθέτουμε επαρκή βιογραφικά στοιχεία, αν και ετιμάτο ως Όσιος και Άγιος παλαιόθεν, τόσο στη μονή Βατοπεδίου, όσο και στην Εκκλησιαστική παράδοση της περιοχής της Ξάνθης. Είναι γνωστός ως βιογράφος του Όσιου Μαξίμου του Καυσοκαλύβη, του οποίου ήταν μαθητής. Ο Όσιος Μάξιμος (+1365) υπήρξε μεγάλη μορφή του κινήματος του Ησυχασμού, ενώ η συνομιλία του με τον Όσιο Γρηγόριο Σιναΐτη αποτελεί σταθμό στη νηπτική διδασκαλία.

Στη Λιτή του Κυριακού της Σκήτης των Καυσοκαλυβίων, στην οροφή (ουρανία) του βορείου κλίτους, εικονίζεται ο Όσιος Μάξιμος μόνο με το εσώρασό του και απλωμένα τα χέρια του, να ίπταται διαέριος πάνω από τα δέντρα. Στο πάνω μέρος της παράστασης, πίσω από τον βράχο, εικονίζεται επιμελώς κρυμμένος μοναχός. Πρόκειται για τον άγιο Θεοφάνη, ο οποίος, όπως ο ίδιος ομολογεί στο κείμενο του,

είδε τον Όσιο κυριολεκτικά να ίπταται. Γι' αυτόν ο πνευματικός οδηγός του, Μάξιμος, προφήτευσε ότι θα αναδειχθεί ηγούμενος Μονής και εν συνέχεια Μητροπολίτης, αλλά και ότι θα υποστεί μαρτύρια και βασανισμούς χάρη στη πίστη του στο Χριστό.

Στο «Νέον Εκλόγιον» του Αγίου Νικοδήμου του Αγιορείτου στη σχετική καταχώρηση, όπου βιογραφείται ο όσιος Μάξιμος Καυσοκαλύβης από τον Άγιο Θεοφάνη διαβάζουμε χαρακτηριστικά:

Ο άγιος Θεοφάνης φαίνεται ότι ήταν καλός γνώστης της ευρύτερης περιοχής των Καυσοκαλυβίων, αφού γνώριζε καλά τα τοπωνύμια και τους συνασκητές του Οσίου Μαξίμου, αλλά και άλλους ενάρετους Γέροντες και σπουδαίους Ησυχαστές του 14ου αιώνα. Τους κατονομάζει, αναφέροντας τους τόπους της άσκησής τους και πιθανόν να συνδεόταν μαζί τους, όπως διαφαίνεται στην ωραία βιογραφία του αγίου Μαξίμου.

Ο Επίσκοπος Περιθεωρίου Θεοφάνης, αφού πρώτα μαθήτευσε κοντά στη μεγάλη αυτή οσιακή μορφή του αγιορείτικου μοναχισμού του 14ου αιώνα, τον Όσιο Μάξιμο Καυσοκαλύβη και αφού εμπλουτίστηκε με τα νάματα του πνεύματος του Ησυχασμού, που την εποχή εκείνη άνθιζε με ενθουσιασμό στο Άγιον Όρος, ανέλαβε να ποιμάνει τη Μητρόπολη Περιθεωρίου.

Όπως μαρτυρείται στις σωζόμενες πηγές, πράγματι ο Άγιος Θεοφάνης, κατά την προφητεία του οσίου Μαξίμου, διετέλεσε προϊστάμενος (προηγούμενος) της Μονής Βατοπεδίου. Χειροτονήθηκε επίσκοπος Μωραχριδών και περίπου το 1350 μ.Χ έγινε Μητροπολίτης στην πόλη του Περιθεωρίου (Αναστασιούπολη).

Επιπλέον, πέρα από τη βιογραφία του Οσίου Μαξίμου, ο Θεοφάνης Περιθεωρίου έγραψε έναν αντιρρητικό λόγο «Κατά Λατίνων» με υπότιτλο: «Ούτος ο λόγος γέγονε παρά του αγιωτάτου μητροπολίτου κυρ Θεοφάνους Περιθεωρίου κατά Λατίνων». Πρόκειται για μία συζήτηση ενός Όρθόδοξου κι ενός Λατίνου και σ' αυτήν ο Θεοφάνης αποδεικνύεται σφοδρός πολέμιος του Πάπα.

Τα ιστορικά γεγονότα της εποχής, οι πόλεμοι, οι επιδρομές, οι ληστείες, οι σεισμοί, οι λοιμοί, η γενικότερη παρακμή της βυζαντινής αυτοκρατορίας, καθιστούσαν το έργο του εξαιρετικά δυσχερές, αλλά και ταυτόχρονα τόσο απαραίτητο. Παρότι οι πηγές σιωπούν και ο άγιος επιμελώς ως σήμερα δε μας έχει αφήσει ίχνη για την απροσδιόριστη βιοτή του και ειδικά για το τέλος του, εάν οι προρρήσεις του διδασκάλου του, οσίου Μαξίμου επαληθεύτηκαν, τότε εικάζεται ότι θα είχε ομολογιακό και μαρτυρικό τέλος.

Πηγή: «Διακονία»· Τριμηνιαίο Περιοδικό Ιεράς Μητροπόλεως Ξάνθης και Περιθεωρίου, Έτος Κ', Τεύχος 74, Απρίλιος-Μάϊος-Ιούνιος 2014.

ΦΩΤΟΣ: ΜΕΙΛ 10/8/2014